

BÁSNĚ PSANÉ NA DLÁŽDĚNÍ

Večer věnovaný památce básníka a prozaika

Ladislava Dvořáka,

provázený hudbou soudobých skladatelů

Johna Buckleyho, Jana Holého a Zdeňka Zahradníka.

12. září 2013 v 19:30

Královský hudební festival Zlatá Koruna
klášter Zlatá Koruna - koncertní sál

Václav Hrtan - recitace, Nadia Latkany - zpěv,
Zdeněk Zahradník - klavír, Anna Romanovská - housle,
Michael Romanovský - housle, Gabriela Vermelho - viola,
Jan Holý - perkuse

Program

John Buckley	Sirato
Ladislav Dvořák	Kainův útěk: V rovinách
Ladislav Dvořák	Vynášení smrti: Sucho Můj text psaný na dláždění Šalvěj tam rostla
Ladislav Dvořák	Srděň: Tak dávno do budoucna Apostrofa
John Buckley	Three preludes for two violins: In a leafy glade Perpetuum mobile Ebbing and flowing
Ladislav Dvořák	Srdeň: Zimní úroda
Ladislav Dvořák	Hle nyní: Jdu Nekázankou Na jakémsi masovém srazu Hle nyní Mabinog
Zdeněk Zahradník	Premiéra: Prolog Čára života od nepaměti Píseň o lásce a ohni Maminčin šátek Premiéra
----- pauza -----	
Ladislav Dvořák	Šavle meče: Chronos a Kairos
John Buckley	A Few Notes for Jim
Ladislav Dvořák	Hle nyní: Porubané stromy Čtu, že jsem mrtev Miserere Bim a Bam Pustina byla zlá
Jan Holý	Obrys světla

Ladislav Dvořák (1920–1983)

Narodil se 1. prosince 1920 ve vsi Krásněves na Českomoravské vysočině jako předposlední z devíti dětí kováře Františka Dvořáka. Ve Velkém Meziříčí vystudoval reálné gymnázium, za války odešel do Prahy, aby unikl pracovnímu nasazení do Německa. Do května 1945 pracoval jako dělník v továrně na letadla, v květnu se zúčastnil pražského povstání ve skupině vedené generálem Kutlvašem. V letech 1945–1949 studoval na filosofické fakultě UK bohemistiku a filosofii a začal tisknout první básně, např. v Seifertově revui Kytice, v Kritickém měsíčníku Václava Černého nebo v brněnském Akordu. Po absolutoriu v r. 1949 z fakulty odešel na protest proti první politické čistce na vysokých školách, oficiálně prezentované jako „studijní prověrky“, při nichž bylo z československých vysokých škol vyloučeno na 10 000 studentů.

Poté, co přední stranický ideolog Ladislav Štoll v době počínajícího komunistického teroru přiřadil Dvořákovy křesťanské a existenciální básně ke „shnilé větvi české poezie“, zavřely se před Dvořákem na dlouho dveře všech literárních nakladatelství. V r. 50 se L. Dvořák oženil se svou bývalou kolegyní z fakulty Věrou Batistovou, později překladatelkou z francouzštiny. Po několika let pracoval střídavě jako dělník, knihovník v antikvariátě (povídka Jak hromady pobitých ptáků), krátce jako propagační redaktor a posléze jako „zaučený zámečník“ opět v leteckém průmyslu, kam byl povinně a bez možnosti výpovědi ze své strany nasazen v akci „70 000 do výroby“. Od r. 1955, kdy byl v důsledku závažné nemoci z povinnosti manuální práce konečně uvolněn, pracoval jako úředník a posléze se skupinou redaktorů časopisu Tvář jako redaktor nakladatelství Horizont. V období pozvolného politického uvolňování, od r. 1958 do konce šedesátých let vydal několik sbírek básní a krátkých próz (Kainův útěk – kniha přijatá k vydání původně už v r. 1947, jejíž sazba byla však po únoru 48 rozmetána –, Obrys bolesti, Vynášení smrti, Srdeň, prózy Ledňáček neodlétá, Nelidský kůň), a vydal také řadu knížek poezie a próz pro děti (Z modré konvičky prší na Žofín, Jak si hraje tátové, Kam chodí slunce spát, Pohádky maminky Mateřídoušky aj.)

Byl členem redakčních rad dětských časopisů Mateřídouška a Sluníčko, přispíval do odborného časopisu pro dětskou literaturu Máj.

Po přepadení republiky sovětskou armádou v r. 1968 a rozpuštění redakce Horizontu nastoupil jako asistent do Národní knihovny. Po podepsání Charty 77 dostal odtud výpověď a posléze našel práci jako tiskárenský korektor. V letech 1971–83 vydal ještě několik drobných leporel pro děti, ve Vladislavově samizdatové edici Kvart sbírku próz Jak skákat panáka, ve Vaculíkově Petlici prózy Šavle meče (v definitivním vydání spolu s Jak skákat panáka vyšly v londýnském nakladatelství Rozmluvy Alexandra Tomského). Přeložil kongeniálně německé verše Jakuba Demla Das Lied eines wahnsinnig gewordenen Soldaten (Píseň vojína šilence) a Solitudo. Některé z jeho próz byly v době normalizace otištěny v zahraničních sbornících českých zakázaných autorů.

Pro nakl. Artia napsal pod krycím jménem přítele Miroslava Žiliny dětskou knížku 365 vyprávění do spaní a delší dětskou povídku Krik a Krak, obě pak vydané v několika jazycích. Poslední básnická sbírka Hle nyní vyšla až po listopadu 89 v souborném vydání Dvořákova básnického díla. V r. 1998 vyšel v pražském nakladatelství TORST pod názvem Jak hromady pobitých ptáků rovněž soubor všech jeho próz.

Ladislav Dvořák zemřel předčasně, jako třiašedesátiletý, v r. 1983 na srdeční infarkt.

Věra Dvořáková

John Buckley (1951)

Na irské Královské hudební akademii vystudoval hru na příčnou flétnu u Doris Keogh a hudební kompozici u Jamese Wilsona. Skladbu dále studoval u Aluna Hoddinotta a Johna Cage. Na National University of Ireland mu byly uděleny tituly PhD a DMus.

Je autorem téměř stovky děl, která byla hrána a vysílána ve více než padesáti zemích světa. Mezi jeho významná ocenění patří „Varming Prize“ (1977), Macaulay Fellowship (1978), stipendium umělecké rady skladatelů (1982) a „Toonder Award“ (1991). V roce 1984 se stal čestným členem uměleckého spolku „Aosdána“, státem podporovaného sdružení tvůrčích umělců.

Buckley přednáší hudební teorii a kompozici na National University of Ireland a je také členem hudební katedry na St. Patrick's College v Dublinu. Pro rozhlasovou stanici Lyric FM vytvořil sérii hudebně–naučných pořadů pro děti.

V květnu 2011 byla vydána jeho biografie pod názvem „Constellations: The Life and Music of John Buckley“. Jejím autorem je Benjamin Dwyer.

Koncem září tohoto roku bude v americkém státě Georgia premiérován Buckleyho houslový koncert. Sólového partu se zhostí Gwendolyn Masin za doprovodu Savannah Philharmonic Orchestra pod taktovkou dirigenta Petera Shannona.

„Sirato“ (nářek) je krátký kus pro sólovou violu zkomponovaný v roce 1987. Poprvé byl hrán Niamhem Ní Channainem v listopadu 1991. Svoji melodikou a téměř dekorativním zpracováním skladba vychází z charakteristických prvků tradiční irské hudby. Zamyšlená, melancholická nálada úvodu a závěru je v ostrém kontrastu s živější, chvillemi až bouřlivou střední částí. Buckley využívá temný zvuk violy jako nosný hudebně výrazový prostředek.

„Three Preludes for Two Violins“ (Tři preludia pro dvoje housle) byla psána na objednávku rozhlasové stanice Lyric FM. Skladba vznikla jako svatební dar pro Annu Romanovskou Fliegerovou a Michaela Romanovského, kterým je také dedikována. Skladba byla dokončena v září 2009, nahrána v lednu a poprvé vysílána v dubnu 2010.

Melodie prvního ze tří preludií „In a leafy glade“ (V zeleném údolí) je inspirována irskou populární písní z padesátých let „Doonaree“. Tlumené ozvěny této písně prolínají celou větu jako tajemné stíny duchů.

Druhé preludium „Perpetuum mobile“ bylo komponováno jako tokáta se stálým šestnáctinovým pohybem, důraz je kladen na pohyb a rytmus.

Poslední ze tří preludií nazvané „Ebbing and flowing“ (Odliv a příliv) je lyričtější, melodické linky obou nástrojů se zde těsně prolínají.

Skladba „A Few Notes for Jim“ (Pár not pro Jima) byla zkomponována na památku Jamese Wilsona, Buckleyho učitele skladby. Wilson mimořádně přispěl k rozvoji irského kulturního života 2. pol. 20. století nejen svými skladbami, ale i pedagogickou činností a propagací soudobé hudby. Zemřel v červenci roku 2005, nedlouho poté Buckley zkomponoval svých „A Few notes for Jim“. Tato virtuózní skladba pro sólové housle byla poprvé provedena Darraghem Morganem v listopadu 2005. Hudebně jsou v ní kombinovány lyrické prvky s okázale dramatickými plochami. Buckley závěrem dodává: „Domnívám se, že by Jim, který měl velký smysl pro humor, ocenil poněkud ironický název.“

Jan Holý (1948)

Vystudoval VŠE a poté Pražskou konzervatoř v houslové třídě prof. J. Foltýna. Za minulého režimu našel uplatnění jako sbormistr a dramaturg ve Státním souboru písní a tanců. Po převratu v roce 1989 se stal tzv. svobodným umělcem.

Otázkami původní tvorby se začal vážně zabývat v letech 2003 až 2005. Ocenění sborové partitury v Jihlavské skladatelské soutěži a postup do druhého kola skladatelské soutěže v Saarbruckenu (varhanní tvorba) jej jen utvrdil v potřebě vlastní tvorby. Od té doby vznikly téměř dvě desítky skladeb od kompozicí pro sólové nástroje až po orchestrální partitury.

V současnosti provozuje vlastní malé nahrávací studio a pracuje jako aranžér a zpěvák.

Uváděná skladba „Obrys světla“ vznikla z podnětu houslistky Anny Romanovské Fliegerové v polovině července roku 2013. Hudebně-literární kompozice pro recitátora, dvoje housle, violu a perkuse zpracovává Dvořákovy básně ze sbírek: „Kainův útěk“ (Pokoj v činžáku, Po debatě), „Vynášení smrti“ (Jeden den z roku 1942, Dny a noci, Ať mě Bůh netrestá, Dobré jitro hornatino), „Obrys bolesti“ (Píseň, Letadlo letící kříž, Něco volného dělat si vymyslím, Drž zobák, Kam), „Srděň“ (Doptávání, Nikam) a „Hle nyní“ (Jdu v sobě).

Zdeněk Zahradník (1936)

Vystudoval obor hudební kompozice u prof. Václava Dobiáše na pražské HAMU. Později působil jako pedagog na Lidové konzervatoři a na Státní konzervatoři v Praze, kde vyučoval hudební teorii, harmonii a kontrapunkt. Po roce 1967 pracoval v oblasti hudební režie a dramaturgie pro vydavatelství Supraphon a Panton.

Od roku 1990 až dodnes působí jako nezávislý hudební režisér i u dalších nahrávacích společností (Gramofonové závody Loděnice, MusicVars, Clarton, Arta Records, Multisonic aj.). Pro firmu Supraphon uskutečnil řadu nahrávek s renomovanými orchestry, komorními ansámby, sólisty a předními českými i zahraničními dirigenty (Karel Ančerl, Václav Neumann, Václav Smetáček, Jaroslav Krombholz, František Jílek, Zdeněk Košler, Rafael Kubelík, Libor Pešek, Jiří Bělohávek, Zdeněk Mácal, Bohdan Warchal, Sir Charles Mackerras a Serge Baudo). Významně se podílel na realizaci operních nahrávek českých skladatelů B. Smetany (Prodaná nevěsta, Dalibor, Libuše, Hubička), A. Dvořáka (Rusalka), Z. Fibicha (Šárka), J. B. Foerster (Eva), B. Martinů (Hry o Marii, Řecké pašije) a L. Janáčka (Osud) i dalších velkých symfonických projektů, z nichž mnohé získaly světová uznání a ocenění. Mezi další Zahradníkovy tvůrčí aktivity patří jeho dlouholetá spolupráce s Lyrou pragensis, pro jejíž pořady napsal řadu melodramatických, vokálních a komorních skladeb. Od roku 2009 je předsedou Společnosti českých skladatelů při Asociaci hudebních umělců a vědců (AHUV).

Písňový cyklus nazvaný „Premiéra“ vznikl v létě roku 2013 na popud mezzosopranistky Nadii Latkany, jejímž talentem je inspirován a umělkyni samotné také věnován. Zahradník v cyklu zhudebnil čtyři básně L. Dvořáka: Čára života od nepaměti (b. sb. Vynášení smrti), Píseň o lásce a ohni (b. sb. Hle nyní), Maminčin šátek (b. sb. Vynášení smrti) a Premiéra (b. sb. Hle nyní).

Ladislav Dvořák - Můj text psaný na dláždění

A ještě cesta ulicemi
A všecka známá místa
Kroky tam a sem
A k dešti se zas chystá

Jen kostky dláždění
Ty klávesnice stroje psacího
Jen kostky dláždění
Ty klávesnice stroje božího
Se zachvívají těžce z hloubi

A kostky dláždění
Ty klávesnice na pianě starém
Chce se ti znova improvizovat
Chce se ti stále improvizovat
Když je to hra jen
Když je to jenom hra

Na rohu před podloubím
Slepý flašinetář hrává
Věčně stejnou píseň
Svou tmu tu hrává
Co z jeho černých brýlí odkapává
Můj směšný smutek hrává
Můj směšný který nemá jména
I o něm ví
Kdo naučí se mluvit oněmi

Umět opakovat jeho píseň
Na dva ocelové plíšky trochu nakřáplé
Jako když si odpovídají dva hlasy
Jeden o mrazu a druhý o teple
A je to ta stará Ach ta stará Sakra
Slepý flašinetář na rohu ji hrává
Přijďte si poslechnout
Tydli dou Tydli dou

A nohy jdou už samy Jdou
A stále stejně směšný pocit
Jistoty a nejistoty
Že chodím jen po velké klávesnici
Že každým krokem
Vyklepnu jen jedno písmeno
Že někdo čte si text můj
A těší se z mé psoty
Že někdo čte si text můj
A má na mne spadeno

dcery Klára a Marie, manželka Věra, Ladislav Dvořák,
za objektivem fotoaparátu syn Ladislav

